

Ahmet Nedim Kasimi'nin ' Sefariş*' ve Sabahattin Ali'nin 'Sulfata' Kısa Öykülerinde Yoksulluk Teması Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Emel SIYLİM**

Öz

Bu çalışmayla Urdu Edebiyat Tarihinde, toplumcu gerçekçi anlayışı benimseyen öncü edebiyatçıların başında gelen Ahmet Nedim Kasimi'nin *Sefariş* ve Türk Edebiyat Tarihinin en önemli toplumcu gerçekçi yazarlarından biri sayılan Sabahattin Ali'nin kaleme aldığı *Sulfata* kısa öykülerinde yoksulluk teması üzerinde durulacaktır. Çalışmamızda yazarların yaşadıkları topraklarda gördükleri toplumsal sorunlardan biri olan "ezen- ezilen, köylü- aydın" çatışmasının nasıl işlendiği yazarların birer kısa öyküleriyle anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler : Sabahattin Ali, Ahmet Nedim Kasimi, yoksulluk, Türk Edebiyatı, Urdu Edebiyatı

Summary

With this work ; *Serafiş* which belongs to Ahmet Nedim Kasimi;one of the pioner novelists of socialist- realism literary movement in Urdu Literature History and *Sulfata* which belongs to Sabahattin Ali, one of the socialist- realist writers in Turkish Literature History will be analyzed in term of poverty theme. In our work, it is focused on the "oppressor-oppressed, peasant-intellectual" conflict that seen as one of the social problems in the society where the writers live in and one each of the short stories of the authors will have been analyzed.

Key Words: Sabahattin Ali, Ahmet Nedim Kasimi, poverty, Turkish Literature, Urdu Literature

* Rica, yardım istemi, istirahat, torpil anlamlarına gelmektedir. (Eşref, Soydan 2012 : 184) Bu öykü farklı başlıklarla Urdu dilinden Türkçeye çevrilmiştir.(bkn. Soydan 2005 : 55-61 / Özcan, 2004 : 73-82) Biz ise bu çalışmada öykünün Urdu dilindeki orijinal başlığını Türkçeye çevirmeden kullanmayı tercih ettik.

** Öğr. Gör. ,Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. esiyilm@ankara.edu.tr

Giriş

Aralarında ilişki bulunan kişileri, varlık veya kavramları ortak ya da farklı yönlerini ele alarak kıyaslamaya edebiyatta karşılaştırma denir. Birden fazla eseri ya da yazarı incelemek, her şeyden önce eleştirel mesafe ve nesnellik sağlar. Karşılaştırma rastgele iki eser üzerinde yapılmaz, söz konusu eserlerin “ karşılaştırılabilir” özellik göstermesi istenir. Bu özellik ise konuda, motifte, anlatım tekniğinde benzerlik, etkilenme vb. ilişkiler varsa ya da var gibi geliyorsa mevcuttur. Karşılaştırma, adı üstünde, en az iki ürünü gerektirir ve ulusal edebiyatın kendi eserleri üzerinde olabildiği gibi farklı ulusların edebiyatları arasında da yapılabilir. Keza, eş zamanlı ürünlerle farklı zamanlı ürünler de karşılaştırılabilir (Aytaç, 2013 : 117/20).

Sabahattin Ali, Türk edebiyatında şair, öykücü ve romancı olarak karşımıza çıkar. Bu çalışmamızda yazarın öykücü kimliğini ön planda tutarak 1943 yılında, toplumcu gerçekçi bakış açısıyla, köy halkının sosyal sorunlarını vurguladığı *Yeni Dünya* öykü kitabında yer alan *Sulfata* adlı kısa öyküsüyle, Urdu Edebiyatının öncü yazarlarından Ahmet Nedim Kasimi'nin 1963 yılında yazdığı *Kapās ka Phūl* kitabında bulunan *Sefariş* adlı kısa öyküsünü karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alacağız.

Sabahattin Ali, *Sulfata*'da 1940'lı yıllarda Türk toplumunun yaşamından bir kesit sunarken Ahmet Nedim Kasimi de *Sefariş*'te 1960'lı yıllarda Pakistan halkının yaşam koşullarını yansıtmıştır. İki yazarın öykülerinde benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da mevcuttur. Çalışmamızda inceleme yöntemlerinden biri olan *Metne Bağlı İnceleme* esas alınmış, eserlerin benzer ve farklı yanları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Her iki yazar da, farklı kültürel çevrelere ve konumlara sahip olsalar da, biçimlerini etkileyen ve onları yazma eylemine güdüleyen toplumsal şartların kaynağı aynıdır ve bu kaynakların başında toplumu bilinçlendirmek gelmektedir.

İnceleyeceğimiz her iki yazar da, konu malzemelerini gerçek hayattan almalarına, yarattıkları karakterlerde kendileri veya yakın çevrelerindeki kişilerden bazı özellikler aktarmalarına rağmen edebi objektiflik ölçütlerini aşmamıştır.

Sabahattin Ali'nin Türk edebiyatı ve kültürünü tanınması, Kasimi'nin de Urdu edebiyatını iyi bilmesi, yazarların benzer bazı sanatsal özellikleri kaleme almalarına sebep olmuştur. Her iki yazarın eserleri okunur incelenirse, dönemin veya yakın geçmişin yaşam tarzı, sanatı ve toplumun sosyo- kültürel yapısının özellikleri eserlerinde kolaylıkla fark edilecektir.

Sabahattin Ali'nin Hayatı

Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907'de günümüz Bulgaristan sınırları içerisinde kalan Gümülcine kazasının Eğridere köyünde doğmuştur. Babası Cihangirli Ali Selahattin Bey, annesi ise Hüsniye Hanım'dır. Yazar, ilköğrenimini İstanbul, Çanakkale, İzmir ve Edremit'te tamamlamıştır. Orta öğrenimine Balıkesir Muallim Mektebi'nde başlamış, İstanbul Muallim Mektebi'ni bitirmiştir. 1 yıl Yozgat Ortaokulu'nda öğretmenlik yaptıktan sonra Almanya'ya gönderilen Ali, (1928-1930) dönüşte Aydın ve Konya illerinde öğretmenlik yapmıştır. Konya'da iken devlet büyüklerini hicveden bir şiiri sebebiyle 12 ay hapse mahkûm edilen ve Konya, Sinop ceza evlerinde yatan (1932- 1933) daha sonra Ankara Ortaokulu ve Devlet Konservatuvarı'nda öğretmenlik yapan (1938) yazar, 1944'te İstanbul'a gelerek Marko Paşa adlı mizahî dergiyi çıkarmıştır. Bu dergide yayımlanan bir yazısı nedeniyle 3 ay hapse mahkûm olur. Bir süre nakliyecilik yapar. 2 Nisan 1948'de Bulgaristan sınırında ölü olarak bulunur (Ali, 2016).

Ahmet Nedim Kasimi'nin Hayatı

Sabahattin Ali'nin doğumundan on yıl sonra farklı bir coğrafyada farklı bir kültürde gözlerini açan Ahmet Nedim Kasimi, Urdu öyküsünün toplumcu gerçekçi savunucuları arasında yerini alacaktır. Asıl adı Ahmed Şah olan Ahmet Nedim Kasimi, Pakistan'ın Sergoda bölgesinde bulunan Huşab'a bağlı Angah köyünde 20 Kasım 1916'da dünyaya gelir.1920 senesinde köylerindeki camide Kur'an öğrenerek ilk ilmi ve fikri eğitimine başlayan Kasimi, bir yıl sonra köyü Angah'da ilkokula başlar. 1924'te babası vefat edince ağabeyi Pirzade Muhammed Bahş'la birlikte amcaları Han Bahadır Pir Haydar Şah'ın yanına Kernalpur'a gider. Aynı yerde Government Middle ve sonrasında normal okulda öğrenimine devam eder. Lise öğrenimini 1931'de Şeyhipura'da bulunan Government High School'da tamamladıktan sonra dört yıl Sadik Agerton College Bahavalpur'da yüksek öğrenim görür. 1935 yılında yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra Reforms Commissioner Lahor dairesinde yazar olarak aktif iş hayatına atılır. Pakistan'ın kurulmasından sonra Peşaver Radyosunda 'oyun yazarı' olarak bir buçuk yıl çalışır.1948 yılında evlendikten sonra Lahor'a gider. 1949'un Kasım ayında İlerici Pakistan Yazarlar Derneği'nin genel sekreterliğine seçilir. Çalışmaları yüzünden zaman zaman sıkıntılı aylar yaşayan yazar hakkında verilen tutuklama kararı sonucu 1951 yılının mayıs ayında gözaltına alınır ve yaklaşık yedi ay boyunca içeride tutulur. 1954'te İlerici Yazarlar Derneği Genel Sekreterliği görevini bırakır.1958 yılının ekim ayında tekrar tutuklanan Kasimi 1959 yılının Şubat ayına kadar beş ay gözaltında tutulur. 1963 yılında kendi edebi dergisi 'Funoon'u kurar ve 1967 yılında üstün hizmet ödülünü alır. 1980 yılında da Sitare-i İmtiyaz(İmtiyaz Yıldızı) nişanına layık görülür (Özcan, 2004). Kimi zaman hapis cezalarıyla susturulmaya çalışılan, kimi zaman da ödüllerle yüceltilen Kasimi, 2006 yılında Lahor'da hayata gözlerini yumar.

***Sulfata* Öyküsünde Olay Örgüsü ve Karakterler**

Sabahattin Ali'nin kişilerinin üç kaynağı olduğunu söyleyebiliriz. Okuduğu kitaplardan yarattığı kişiler; arkadaşlarının ve başkalarının anlattıklarından tanıdığı kişiler; bizzat tanıdığı, gördüğü, gözlemlediği kişiler. Kendi yaşamı ve ailesi de kişilerinin oluşumunda rol oynar. Öykülerinde belli yönleriyle kendisine benzeyen kişiler vardır. Bu benzeş bazen doğrudan kendi özellikleri verilerek sağlanmıştır bazen de tersinden bakılmıştır (Özmen, 2014: 71).

Sabahattin Ali, gözlemci anlatıcı ve bakış açısıyla kaleme aldığı durum(kesit) öykülerinden biri olan *Sulfata*'ya, geniş çevre betimlemesi ile başlar ve bu betimleme yaklaşık öykünün üçte birini kapsar. Anlatıcı karakter, yaşadığı kasabanın hemen arkasındaki ormanlık dağa çıkar, sabahtan beri dağ bayır gezdiği için çok susar. Su içmek için bir kuyunun başına gelir, susuzluğunu kuyudan çektiği suyla giderir. Biraz dinlendikten sonra gözü bulunduğu yere doğru ağır ağır gelen bir şeye takılır. Yanına vardığında yerde birinin yattığını, başka birinin de onun başucunda diz çöküp oturmuş olduğunu görür. Hikâyede anlatıcı karakterin, Mustafa ve eşi Aliye ile karşılaşması bu şekilde başlamış olur.

Sulfata öyküsünde olay örgü, öykünün ana karakterlerinden biri olan Mustafa'nın, sıtma hastalığına yakalanan eşini kurtarmak için verdiği mücadele üzerine kurulmuştur. Mustafa askerden geldikten sonra, bir gün Aliye'nin sıtması tutar. Hemen Sıtma Mücadelesi'ne giderler. Fakat doktor onların yüzüne bile bakmaz, ak gömlekli bir hademeye Aliye'nin kanını aldırıp iki gün sonra sonuçları almaya gelmesini söyler. Aliye tekrar gittiğin de ise ' *Senin kanına baktık, bir şeyin yok!*' deyip Aliye'yi başından savar. Aliye, ' *Aman derim doktor, bak şu halime, benimde kan kalmadı... Ben bu derdi eskiden de çektim, kurban olayım, azıcık sulfata ver.*' deyince doktor: ' *Senin hastalığın sıtma değil dedik ya! Başka derdin varsa git Belediye doktoruna!*' diye bağırarak Aliye'yi azarlar. Aliye sonra Belediye doktoruna gider. Doktor Aliye'nin yüzüne bakınca sıtması olduğunu Mücadele'ye gitmesi gerektiğini söyler. Mustafa, Aliye'yi alıp tekrar Mücadele'ye götürür. Mustafa ve eşini gören doktor onların dışarda sulfata pahalı olduğu için Mücadele'den bedavaya sulfata almaya geldikleri düşüncesindedir. ' *Ne diye geldiniz sulfatacılar ?*' diyerek onları azarlar. Mustafa, Aliye'nin durumunun kötü olduğu konusunda ısrarcı davranınca Mustafa'nın yüzüne ter ters bakan doktor: ' *Öyleyse ateşi geldiği zaman getir de bir daha kanını alalım.*' deyip başından savar. Mustafa evlerinin Mücadele' ye çok uzak olduğunu, sıtma tutunca hastanın başını bile olduğu yerden kaldıramadığını söyler. Doktor görevini yapmak yerine eline düşen çaresiz hastayı aşağılamakta, hakaretler etmektedir: " *Ne laf anlamaz hödük şeylersiniz siz! Kanun var nizam var, size yol gösteriyoruz, daha da kafa tutuyorsunuz. Defolun şuradan!...*" diye bir anda gürlüyüp ak gömlekli hademeye " *At şu miskinleri dışarı*" diye komut verir. Fakat Mustafa ve sevdalısı Aliye pes etmeyip Sıtma Mücadelesi'nin önünde beklemeye başlarlar. Gün kavuşurken Aliye'nin sıtması bastırır. Ateşler içinde yanan Aliye'nin dermanı olacak doktor bir türlü gelemmez. Saatler sonra doktor iki yanına devrilererek sokağın başında görülür. Mustafa doktora, Aliye'yi muayene etmesi için defalarda yalvarır fakat doktor bu sefer çok sert çıkışır:

"Kapıya gelince, bir türlü anahtar deliğini bulamadı. Seğirttim, kapıyı açtım. Önünde selam durdum: 'Doktor bey, hastam kapının önünde... Sıtmadan yanyıyor...

Hadi şunun kanını aliver' dedim. Gök gözlerini üstüme dikti, yüzüme doğru bir geçirdi, ondan sonra aman anam bir bağırmaya başladı, mahalleli uyanıp pencerelerden dışarı sarktı. 'Yine mi siz?.. Gece yarısı bile sizden rahat yok mu? Allahın gündüzünü gözünüz görmüyor mu? İş zamanında sizinle uğraştığımız yetmiyor mu?.. Nankör herifler... Saygısız herifler...' (Ali,2016: 107)

Öykü anlatıcısı Mustafa'nın başından geçenleri dinleyince bir şey yapamamanın verdiği acıyla yardım etmenin bir yolunu düşünmeye başlar. Birden aklına bir çare gelir: *"Bana bak Mustafa, sen şimdi bir yerden küçük bir cam parçası bul... İyice temizle... Sonra karına nöbet geldiği zaman bir toplu iğneyle şahadet parmağının ucunu azıcık kanat. Çıkan kanı camın üstüne sür, onu doktora götür..."* der. Mustafa bu fikrin sulfata alabilmek için işe yaramayacağını düşünse de denemek ister. Denileni yapar fakat yine yaka paça dışarı atılır.

Aradan iki gün geçer. Mustafa ve öykü anlatıcısı kasabada karşılaşırlar. Mustafa olup biteni şöyle anlatır:

"Doktora camı götürdüm. Sıtması üstüneyken parmağını delip kanını bulaştırdığımı söyledim. Yerinden kalktı, üstüme yürüdü: ' Ulan kim bilir hangi sıtmalının kanını aldınız da bana yutturmak istiyorsunuz!... Benden dalavereyle sulfata koparmaya kalkıyorsun, ha! Çabuk arabayı çek, yoksa şimdi seni polise teslim ederim! diye bağırdı. Ak gömlekli hademe de beni kolumdan tuttuğu gibi dışarı attı..." (Ali, 2016: 109)

Öykünün sonunda ise yazar, doktorları halkı ayırıştırın, acımasız birer olumsuz kişi olarak göstermiş ve öyküsünde yermiştir.

Sabahattin Ali, Türk edebiyatında Anadolu'yu, köy ve kasabaların sorunlarını anlatan toplumcu gerçekçi hikâye ve roman türünde eser veren yazarların başında gelir. *Sulfata* öyküsünde ezilen, hor görülen köylülerin sıkıntılarını dile getirmek için Mustafa ve Aliye karakterini yaratır. Onur Hasdedeoğlu'na (2013:17) göre; Sabahattin Ali'nin hikâyelerinde en çok kullandığı tipler "köylü" tipleridir. Toplumcu gerçekçi akımın temellerini oluşturan toplumsal düzenle çatışma ve toplumu daha iyiye ulaştırma düşünceleri, Sabahattin Ali'nin de eserlerinin doğal bir çıkış noktasıdır. Yazar bu yüzden, hikâyelerinde oluşturduğu "ezilen halk"ın karşısına "ezen güç"leri daima yerleştirmiştir.

Sefariş Öyküsünde Olay Örgüsü ve Karakterler

Ahmet Nedim Kasimi'nin öykülerinin konusunu kimi zaman insanın doğuştan sahip olduğu eğitim, sağlık, adalet gibi temel haklara erişmede çektiği güçlükler oluştururken, kimi zaman da bunların yerini sosyal hayatta kadınların yaşadığı sorunlar, ahlaki yozlaşma ve çocuk problemleri alır. Kasimi, toplumun her kesiminin sesi olmuş *Sefariş* öyküsünde de sağlık problemini işlemiştir. Gözlemci anlatıcı ve bakış açısıyla yazdığı durum (kesit) öykülerinden biri olan *Serafiş*'te anlatıcı karakter, bir gün işe gitmek için yola koyulur fakat her zaman faytonların bulunduğu mahallenin sokağında bir tane bile fayton yoktur. Öykünün ana kahramanlarından biri olan faytoncu Fiyke ile karşılaşır ve faytonuna binmek ister. Aksilik bu ya, Fiyke o gün atları arabaya koşmamıştır üstelik mahzun da görünmektedir.

Fiyke'nin babasının bir gözü her zaman kızarmakta ve gözünden yaş gelmektedir. Bir gün Mısır Şah çarşısından geçerken sande yağı satan bir hekime uğrar. Satıcı gözünde oluşan kırmızılığı geçirmek için ona bir sürme verir. Fakat şifa olsun diye sürülen sürme, umulandan aksine gözü daha da kötü eder. Öykünün olay örgüsü; sürmeyi sürünce gözü iyice kötü olan babasının tekrar görebilmesi için çareler arayan Fiyke'nin başından geçen olaylar üzerine kuruludur.

Fiyke babasını hastaneye götürür ancak hastanelerde bir türlü yer bulunamaz. Öyküde yazar, özellikle yoksul halkın sağlık hizmetinden yararlanabilmesi için hastanede tanıdık birinin olması gerektiğine okuyucuyu inandırır. Fiyke'nin faytoncu bir arkadaşının kayınbiraderi bir hastanede kapıcıdır. Onun sayesinde yer bulunur ancak verandada, oraya da ne doktor uğrar ne de hemşire. *Sefariş* öyküsünde hastanın iyileşebilmesi için yardım umulan kişi, büyük insan olduğuna inanılan Babuci¹'dir. Fiyke öyküde Babuci'den kendisine yardım etmesini ister: *"Akşam olmak üzere, bu saate kadar buraya doktoru bırakın hemşire bile gelmedi. Sizler büyük adamlarsınız. Bakınız önünüzde el bağlıyorum. Benimle gelip bir doktora şu yoksul hastaya bir bakmasını söyleseniz."* Öykü anlatıcısı Fiyke'ye, bir davete gitmek zorunda olduğunu, hastanede ona yardımcı olabilecek Dr. Abdülcabbar adında bir doktor tanıdığı olduğunu söyler ve oradan ayrılır.

Yazar, öyküde yoksul bir köylü ile kasabalı bir aydını karşılaştırmıştır. Aydının vurdumduymazlığının, aldırmaçlığının karşısında köylünün saf düşüncesine, insancılığına dikkat çekmek istemiştir. Anlatıcı karakter hastalığın ciddiyetine varamaz, Fiyke'nin işini sürekli bahaneler ile erteler. Birkaç gün aradan sonra ikisi bir sokağın dönemesinde karşılaşır. Öykü anlatıcısı, Fiyke'ye her seferinde yardım edeceğine dair söz vermiştir fakat sözünü yerine getirememenin verdiği utançla onu görünce yalan söylemek zorunda kalır:

"Hah Fiyke, Cabbar Bey işini halletti değil mi?"

'Ama Beyim, o benimle görüşmedi bile.'

Hemen 'Ben ona telefon etmişim.' dedim.

'Demek o yüzden.. ben de hemşire ikide bir İhtiyara göz kulak olun, acı çekmesin diye neden diyor diyorum.'

Zavallı Fiyke, Babuci ve Dr. Abdülcabbar'ın sayesinde hemşirelerin babasıyla ilgilendiğini sanır. Babası ameliyat olur fakat diğer gözünün de etkilendiği anlaşılır. Her iki gözü için de daha sonra tekrar ameliyat olması gerekir. Anlatıcı karakter Dr. Cabbar'a telefon eder fakat ona ulaşamaz. Yarın bizzat gidip görüşeceğine, hastanede yoksa bile evinde yakalayacağına dair kendi kendine söz verir. Yarın olur, Dr. Cabbar Bey'e telefon eder fakat yine ona ulaşamaz.

Öykünün sonuna kadar okuyucuya, yaşanan aksiliklerden ve talihsizliklerden ötürü doktora bir türlü ulaşamadığı hissi verirse de acaba olan-biten her şeyden umursamaz,

¹ Saygın kişi demektir. Fiyke, öyküde gerçek adını bilmediğimiz anlatıcı karaktere ' Babuci ' diye seslenmektedir.

aldırılmaz Babuci mi sorumludur? Bu sorunun cevabı öykü son kesitte saklıdır. Anlatıcı karakter, her şeyi itiraf edince bulanık hava bir anda berraklaşır:

“... Ne kadar küçük bir adamım diye düşündüm. İki peyse veya iki rupi, hadi iki yüz binlik bir şey değil ki, burada söz konusu olan iki göz... ve ben yalan üstüne yalan söyleyip duruyorum. Fiyke'ye, senin için hiçbir şey yapamadım diye itiraf etmeliydim. Sonra Fiyke'nin karşısında hem gerçeği öğreneceği hem de üzüntü duymayacağı şekilde durumu nasıl açıklayacağımı düşünmeye başladım.” (Kasimi, 2008:49-50).

Fiyke ise gözyaşlarıyla ıslanmış çocuklar gibi kıpkırmızı yüzüyle konuşmaya başlar:

“ Babuci hiç bir şey anlamıyorum. Teşekkür edeyim de nasıl edeyim? Babam iyileşti. Her iki gözü de iyi oldu. Ona görme gücünü Allah ve siz verdiniz. Beni satın aldınız Babuci! Allah'a yemin olsun ki ömrüm boyunca hizmetçiniz olarak kalacağım.” (Kasimi, 2008: 50)

Ahmet Nedim Kasimi, öykünün sonunda Fiyke'nin derdine kayıtsız kalan, yardım ediyormuş gibi görünen ama aslında hiçbir yardımı dokunmayan anlatıcı karakterin- Babuci'nin- gerçek yüzünü Fiyke'den gizli tutar, yalnızca öykünün okuyucusunun yorumuna bırakır.

Babuci de çok derin ve uzun bir soluk alıp sanki yardım etmiş gibi “ Bir şey değil Fiyke, bir şey değil.” der ve öykü burada sonlanır.

Urdu edebiyatının en önemli öykü yazarlarından biri olan Ahmet Nedim Kasimi de tıpkı Sabahattin Ali gibi toplumsal sorunlara hikâyelerinde sıkça yer vermiştir. *Sulfata*’da sıtma hastalığına yakalanan Aliye ile *Sefariş*’te gözünden rahatsız olan bir baba karşımıza çıkar. Her iki öyküde de hastaları iyileştirmek için mücadele veren iki ana kahraman vardır: Bunlar *Sulfata*’da eştir, *Sefariş*’te ise oğul. Her iki ana karakter de vatandaşın doğuştan sahip olduğu sağlık hizmetlerinden faydalanmak ister. İki öyküde de yazarlar *ezilenin* karşısına *ezen* bir güç koymuştur. Yazarlar, ezilen yoksul köylü ve kasabalıların durumları ile ilgili tüm gerçekleri olduğu gibi aktarmışlardır.

Yoksulluk ve Çaresizlik Teması

Toplumcu-gerçekçiliğin bir unsuru olan “ ezilen” tipinin daima mahzun duruşu ve boyun eğişi Sabahattin Ali hikâyelerinde geçerliliğini korur. Bu sebeple ezilenin başkaldırdığı hikâyeler az, boyun eğdiği hikâyeler ise çoğunluktadır (Hasdedeoğlu, 2008: 84).

Sulfata öyküsünde de Mustafa yapılan her türlü hakarete boyun eğmiş, sesini çıkaramamıştır. Gece yarısı Mücadele'nin kapısında sıtması tutan Aliye, ateşler içinde yanarken sokağın başında sarhoş halde iki yana yıkılan doktoru görünce Mustafa : “ *Şeytan dedi ki, şu sarhoş halinde vur başına odunu, gebersin!... Ama ne edersin, Aliye'nin dermanı onun elinde.*” diyerek öfkesini bastırır ve susar hatta önünde selam durur. Doktor, Aliye'nin

sıtması tuttuğunda Mücadele'ye gelmelerini söylemesine rağmen Aliye'nin kanını almaz, onları Mücadele'den yaka paça attırır. Biçare Mustafa “ *Eh, bey, artık bundan sonra o doktorun yanına varmadım dersin ya... Çünkü insan olan bir daha oraya gitmez... Ama ben gittim... Bak, fukara kızcağız gün günden eridi. Ölüp gidiverecek...*” (Ali,2016:107)

Asım Bezirci (2007)'ye göre Sabahattin Ali, *Sulfata*'da yaşanan olayı alaycı bir anlatımla hikâye eder. ...Böylece doktorların halka uzaklığı ve anlayışsızlığı daha iyi belirmiş ve köylünün trajedisinin, sahipsizliğinin daha keskince sergilenmiş olduğunu söyler.

Urdu edebiyatında İlerici Yazarlar Hareketi önemli bir yer tutar. Ahmet Nedim Kasimi de bu hareketin içerisinde yer alan önemli edebiyatçılardan biridir..

20. yüzyılın başlarında tüm dünyada olduğu gibi Hindistan'da da fakir çoğunluğun büyük sermaye sahiplerinden talepleri olur. Toplumsal adaletin, eşitliğin ve yaşam şartlarının iyi olduğu bir ortamda yaşamak pek çok insanın rüyalarını süsler. İşte bu zaman zarfında Hindistan'da da İlerici akımın temelleri atılmaya başlanır ve Hindistan'da ezilen halk, geçici çözümlerden ziyade, kalıcı bir kurtuluş yolu arayışına girer. (Kışmir, 2015: 220)

Bu bağlamda, Ahmet Nedim Kasimi'nin İlerici Yazarlar Hareketi'nden edindiği deneyimlerle toplum içinde ezilenlerin yanında yer alarak edebiyatı -toplum için fayda sağlama- yönünde etkin bir araç olarak kullanmayı tercih ettiği söylenebilir.

Özcan (2012) İlerici Yazarlar Hareketi'nde yer alan yazarların amaçlarını şu şekilde açıklamaktadır:

Halkı edebiyatla yakınlaştırmak gerektiğine inanan ilerici yazarlar, halkı aralarına almadan, onları edebiyatın dışında tutarak siyasi, sosyal ve kuşkusuz edebi bir savaşın kazanılamayacağına inanıyorlardı. Bu nedenle ihmal edilen işçi, köylü, yoksul insanları kucaklayan bir anlayışıyla yazdıkları öykülerde halkın yaşamını gerçekliği içinde yansıtmışlardır.(s.121)

Ahmet Nedim Kasimi, *Sefariş* öyküsünde sınıfsal ayrıcalıklar ve bu ayrıcalıklardan doğan haksızlıkları yarattığı Fiyke karakteri üzerinden okuyucuya aktarmıştır. Fiyke, hastanede yaşadığı sınıfsal ayrımcılığı şöyle anlatır: “*Cabbar Bey yerindeydi ama içeri girmeme kimse izin vermedi. Diyorlar ki sırayla gelin ama benim sıram bir türlü gelmiyordu. Dizi yırtık pantolonundan görünenin sırası nasıl gelsin ki Babuci!*”(Kasimi, 2008: 47-48). Metin içerisinde sınıfsal farklılıktan doğan ayırım, çıkarım yoluyla okuyucuya sezdirilmeye çalışılsa da burada artık net bir ifadeye yer verilmiştir.

Sulfata öyküsünde ise yazar, sağlık hizmetlerine erişmede toplumdaki sınıfsal farklılıkların ne denli büyük rol oynadığını öyküde zaman zaman işlemiştir. Öykünün sonunda ise köylü sınıfından olan kişilerin doktorlar tarafından nasıl hor görüldüğüne okuyucu şöyle şahitlik eder:

“*Sıtma Mücadelesi'nin önünden geçerken, sarışın, mavi gözlü, ince bıyıklı ve iri gözlüklü genç doktorun dispanserin kapısını kilitleyen hademeye sinirli sinirli homurdandığını duydum: 'Sana kaç defa söylüyorum, sokma şu herifleri benim yanuma!... Dışarda kininin pahalı satıldığını duyunca hepsi sıtmalı kesiliyorlar... Ben bilirim bu köylülerin ne yalancı mahlûklar olduğunu...'” (Ali,2016: 109)*

Afşar Timuçin (2011) ise *Sulfata* öyküsünü şöyle özetlemektedir:

“*Sulfata* öyküsünde sıtmadan kıvranan kadının ve onu iyileştirmek için çırpınan kocasının çaresizliğini görürüz. İnsanların kinin bulmakta güçlük çektiği zamanlardır. Bu yoksunluğa bir de hekimin anlayışsızlığı katılınca tablo iyiden iyiye karanlıklaşır. Kadının kocası her zaman duymaya alışık olduğumuz biçimde şöyle yakınır : ‘ *Şunun haline bak efendi, dedi, Allaktan korkmadan bir şeyisi yok dediler savdılar.*’ Bu öykü gerçekte kaba saba, vurdumduymaz, insan saygısı olmayan bir hekimin öyküsüdür (s. 85)

Sefariş’te her seferinde Fiyke *Babuci* diye hitap ettiği saygın bir kişi olan öykü anlatıcısından medet umar. O ise durumun ciddiyetine varamaz, Fiyke’nin işini sürekli bahaneler ile erteler.

“ *Madem gözü gitmiş zavallı ihtiyarı hastanelerde niçin süründürüyorsun? Zamanına da yazık parana da.* dedim. Fiyke ‘ *Beyim gözünün bir köşesinde ya bir ışık varsa! Ocak söndüğünde uzunca bir süre küllere dokunamazsınız. İçinde bir kıvılcımın her an parlamaya hazır olduğunu hiç bilemezsiniz*’ dedi. Söyledikleriyle irkilmiştim. Bugüne kadar Fiyke benimle sadece ilaçların pahalılığı ve una karıştırılan şeylerle ilgili konularda konuşmuştu. Çaresizce ‘*Bey, benimle biraz gelseniz*’ dedi. Uykumu henüz tamamiyle alamamıştım. Ayrıca yıkanmam, tıraş olmam gerekiyordu. Daha çay da içecektim.” (Özcan,2004:80-81).

Ahmet Nedim Kasimi, birçok öyküsünde halkın doktora gitmek yerine, insanları tedavi ettiğine inanılan halk arasında “*hekim*” olarak bilinen kişilerden nasıl deva beklediklerini konu eder. Her köyde mutlaka “*hekim*” denilen kulaktan doğma ve geleneksel yollarla hazırlanmış bitkisel karışımlarla insanları tedavi etmeye çalışan biri vardır (Durgun, 2014: 211). *Sefariş* öyküsünde Allah, peygamber üzerine yemin eden hekimden alınan sürmenin göze çekilmesiyle hastanın gözü iyice kör olur. Fakat halk geleneksel yöntemlerle gözü iyileştirme konusunda ısrar eder. Kimi haşhaş kabuğunu suda kaynatıp gözü sarmayı kimi ise ispanağın saplarını kaynatıp göze bağlamayı önerse de yöntemler işe yaramaz. Sabahattin Ali de bu konuya *Sulfata* öyküsünde yer verir. Mustafa Aliye’yi önce Sıtma Mücadelesi’ne götürür ardından ardıç ezip suyunu içirir fakat kâr etmez. *Sefariş*’te ilk olarak geleneksel tedavi yöntemi uygulanıp sonra hastaneye gidilirken *Sulfata*’da önce Sıtma Mücadelesi’ne gidilir sonra bitkisel yöntem uygulanır.

Gelenek ve Göreneklerin Evlilik Üzerindeki Etkisi

Sabahattin Ali, *Sulfata*’da Mustafa ve Aliye’nin aşk hikâyesini anlatırken sosyal bir gerçekliği de ortaya koymuştur. Mustafa ovalı, Aliye ise yörüktür. Aliye’nin babası kızını ovalıya vermek istemez. Ovalı ve dağlıların doğup büyüdüğü sosyal çevreden farklı bir yaşam alanına geçmeleri ve o çevreye uyum sağlamaları o dönemlerde toplum tarafından kabul edilebilir değildir. Yazar da bu sosyal problemi, yazdığı *Yeni Dünya* kitabında yer verdiği *Hasan Boğuldu* ve *Sulfata* öykülerinde işlemiştir. *Hasan Boğuldu*’da Hasan ve Emine kavuşamazken *Sulfata*’da Aliye’nin Mustafa’ya kaçmasıyla kavuşma gerçekleşmiştir. Fakat doğup büyüdüğü çevresinden kopan bir insanın, başka bir çevreye kolayca uyum sağlayabilmesi oldukça güçtür. “ *Dedim ya, ben askerdayken bizim köyde almış. Onlar obalıdır. Dağlık yerde sıtma olmaz, ama bizim köy sulak yer... Bu meret de öyle yerlerden hoşlanırmış...*” (Ali,2016: 106) Aliye’nin sıtmaya yakalanma sebebi her ne kadar alışık olmadığı yaşam koşulları gibi görünse de aslında asıl sebep; Mustafa’nın babasının, ovalı

olmayan Aliye'yi istememesinden kaynaklanmaktadır. “ *Kocan askerde ben sana bakmam, git kendi baban baksın, Kızılbaş dölü.*” diyerek Aliye'yi evden kovar. Aliye de ortada kalınca komşuların yanında orağa, çifte gider. Alışkın olmadığı çalışma ortamı onun sıtma hastalığına yakalanmasına sebep olur.

Ahmet Nedim Kasimi, yaşadığı Hint-Alt kıtası toplumunda, gelenek ve göreneklerin evlilikler üzerindeki etkisine dikkat çekmek için öykülerinde bu konulara da yer verir. Yazarın *Vo Ca Çuki Thi* adlı hikâyesinde kaybolan keçi sürüsünü arayan Mihru'nun yolu bir gün Nur ile kesişir ve birbirlerine âşık olurlar. Fakat Nur'un babası yüklü bir miktar başlık parasına kızını hiç tanımadığı birine verecektir. Haberi alan Nur, Mihru ile kaçmak için sözleşir sözleşmesine ama o gün Mihru'nun kız kardeşi vefat eder. Mihru kız kardeşinin ölüm haberini alınca bayılır ve uzun süre kendine gelemez. Geldiğinde ise annesini ve kız kardeşinin cesedini bırakıp Nur ile sözleştikleri yere gelir. Fakat Nur orada yoktur. Nur'un evine gider. Annesi, Nur'un babası ile gittiğini söyler(Durgun,2014).Bu hikâyede başlık parası geleneğinin aile büyükleri tarafından hâlâ devam ettirildiği ve evlenecek kişinin özellikle de kızın, kiminle evleneceğine karar verme hakkının kendi elinde olmadığı gerçeğini yansıttığını söyleyebiliriz. Fakat yaptığımız inceleme sonucunda *Sefariş*'te böyle bir konunun işlenmediğini görmekteyiz.

Dil ve Anlatım Özellikleri

Sabahattin Ali'nin 1926-29 yıllarında yazdığı öykülerini toparlayıp 1935'te yayımladığı “*Değirmen*” adlı öykü kitabında bireysel konuları ele aldığı, masal öğeleriyle, süslü, düşsel ve romantik olayların çoğunlukta olduğu öykülere yer vermiştir. Toplumsal ve gerçekçi bir eğilim taşımayan bu öykülerde dil o günlere göre sadedir. (Bezirci, 2007: 155-156, Karaca, 1993: 221)

1936- 42 yılları arasında çeşitli dergilerde yayımlanan öykülerini topladığı “*Yeni Dünya*” öykü kitabını 1943'te çıkarır. Cumhuriyet döneminden sonra yayımladığı öykülerinde Sabahattin Ali'nin başlangıç döneminde çıkardığı *Değirmen*'deki öykülerinden kaleminin daha da ustalaştığı hemen göze çarpar. Bu öykülerinde kuruluş genellikle daha ölçülü ve sağlam, dil daha temiz ve işlek, anlatım daha yoğun bir düzeye çıkar(Bezirci, 2007 : 160).

Gözlemler ve izlenimler daha geniş bir alanı kucaklar. Anlatım daha akıcı, sağlam ve etkileyicidir (Uyguner,1992: 41).

“*Sulfata*”, öyküsünün tamamına bakıldığında neredeyse öykünün üçte birini kapsayacak doğa tasvirleri göze çarpar. Kimilerine göre hikâyenin başında yer alan ve uzayan doğa tasvirleri gereksiz görülebilecekken kimilerine göre de anlatımda zenginlik sebebi sayılabilir.

Öykü, anlatıcı ve Mustafa arasında geçen diyaloglarla devam eder. Sabahattin Ali eserlerinde halkın anlayabileceği son derece sade, yalın, anlaşılır dil kullanmayı tercih eder. “*Sulfata*”da da yazarın atasözlerine yer vermemesi, deyimleri çok az kullanması hatta diyaloglarda kişilerin kendi ağız özelliklerine bile sadece iki kere yer vermesi onun toplum tarafından anlaşılır olma gayesini desteklemektedir. Öyküde yöresel dil özellikleri şu şekilde

görülür: Mustafa: “...Bak, fukara kızcağz gün günden eridi. Ölüp gidiverecek... Bu gittikten sonra ben tarlayı, zeytini n'ideyim ? Ahdım olsun, evi kazmayla yıkar, bahçeyi dağıtır, kuyuyu yeniden doldurur, dikmeleri birer birer söker, başımı alıp giderim.” der. Aliye'nin bir gün yine sıtması tutar, ateşler içinde kıvrılırken Mustafa'ya : “ Yanyom, Mustafa, yanyom!” diye inler (Ali,2016:107)

Sabahattin Ali öykücü kimliğiyle olduğu kadar şair kimliğiyle de pek çok önemli eser bırakmıştır. “Dağlar” ve “Rüzgar” şiirlerinde yaşadığı dünya, toplumdaki yozlaşmalar ve bunlardan duyduğu kaygı açıkça dile gelir. Eserlerinde kendini yalnız ve çaresiz hissettiğinde dağlar sığındığı meskeni olur. *Sulfata*'da Mustafa askere gidince babası Aliye'ye bakamayacağını söyler ve kızı evden kovar. Mustafa askerden gelince Aliye'nin durumunu öğrenir ve babasıyla zorlu kavga eder. “*Malın da, tarlan da senin olsun...Neyin varsa, kızlarınla eloğlu damatların alsın. Ben gayri ocağını tüttürmem! Gel kız, Aliye, kısmetimizi dağda taştta arayalım!*” der. (Ali,2016:105)

Ahmet Nedim Kasimi, öykülerinde yaşama bakış açısının da bir yansıması olan toplumsal sorunları irdelemiştir. Köy insanlarının zor yaşam koşulları, kendilerine sistem tarafından dayatılanlar, yaşama duydukları bağlılık veya öfke, umutları, hayalleri, acı ve sevinçleri Kasimi'nin aydınlıkçı anlatımıyla satırlarda yaşam bulmuştur (Özcan, 2004: 75).

Kapās ka Phūl’ da Ahmet Nedim Kasimi, anne sevgisi, aşiret kavgaları, aile içi kavgalar, asi evlatlar, tutuculuk, bilimsel icatlar, zenginlerin hızla halka yabancılaşması, işsizlik, yoksulluk, işçilerin protestoları gibi temaları işlemiştir (Durgun,2014:35) . Öykü kitabında üçüncü sırada yer alan *Sefariş*’ te ise dönemin toplumsal sorunlarından biri olan yoksulluk ve aydın- köylü çatışması üzerinde durmuştur.

Toplumcu- gerçekçi yazarlardan biri olan Kasimi'nin, toplumun her kesimine ulaşabilme arzusu, *Sefariş* öyküsünü son derece akıcı, yalın ve anlaşılabilir bir dille kaleme almasını sağlamıştır. İç konuşmalar öykülerinin önemli anlatım özelliklerinden olup kahramanları genellikle iç hesaplaşmalarla yüz yüze gelirler (Özcan,2004:75). *Sefariş*'te de durum böyledir. Öykü anlatıcısı sürekli iç konuşmalar ve hesaplaşmaların içinde bulur kendini. Babuci, öykü boyunca Fiyke ile her karşılaştığında, Fiyke'nin sorulan sorulara verdiği cevap karşısında duyduğu hayreti iç konuşmayla okuyucuya sunarken öykünün sonunda da kendiyi hesaplaşan bir anlatıcı karaktere bürünür: (...)*Ve ben yalan üstüne yalan söyleyip duruyorum. Fiyke'ye, senin için hiçbir şey yapamadım diye itiraf etmeliydim. Sonra Fiyke'nin karşısında hem gerçeği öğreneceği hem de üzüntü duymayacağı şekilde durumu nasıl açıklayacağımı düşünmeye başladım.*”(Kasimi, 2008:49-50).

Öyküde Zaman

Sulfata öyküsünde, öykünün geçtiği zaman kavramının tam olarak verilmediğini gözlemlemekteyiz. Zaman, Mustafa ile öykü anlatıcısı arasında geçen diyalogda askerlik süresi üzerinden metin arasında verilmiştir. Mustafa, öykü anlatıcısının yaşını öğrenmek istemesi üzerine, iki yıl önce askerden geldiğini kurası çıkmadan üç ay önce de Aliye'nin kendisine kaçtığını söyler. Öykü, her ne kadar 1942 yılında yayımlanmış olsa da yazarın öyküyü tam olarak ne zaman kaleme aldığı bilinmemektedir. O yıllarda askerlerin bağlı buldukları askeri sınıfa göre askerlik süresi değişmektedir. Yazar Mustafa'nın hangi sınıftan olduğuna öyküde yer vermediği için, ortalama askerlik süresinin o yıllarda 30 ay olduğu düşünüldüğünde, Aliye dört ila dört buçuk yıldır sıtma hastalığıyla mücadele etmektedir. Mustafa'nın Aliye'yi Sıtma Mücadelesi'ne ilk götürme zamanı, direk değil de halk takvimi kullanılarak şöyle belirtilmiştir: “(...)Tam orak zamanıydı. Yağmur bastırır filan demedim, hemen alıp kasabaya indirdim, Sıtma Mücadelesi'ne götürdüm.” Halk dilinde orak zamanı temmuz ayı ekin biçme zamanıdır. Mustafa ve Aliye'nin Sıtma Mücadelesi'ne gidip gelme sıklığına, beş on günü geçmeyecek şekilde öyküde yer verilmiştir.

Ahmet Nedim Kasimi'nin 1963 yılında kaleme aldığı *Kapās ka Phūl* öykü kitabında yer verdiği on yedi öyküden biridir *Sefariş*. Gözünü kaybeden bir baba ve oğlunun, tedavi boyunca verdiği mücadele ve bu mücadele sırasında yaşadıkları konu edilmiştir. Bir gün Babuci ve Fiyke yolda karşılaşır ve Fiyke, babasının gözünü ne zaman ve nasıl kaybettiğini anlatmaya başlar. Olay, karşılaşmadan bir gün önce yaşanmıştır. Yazar, Fiyke ve öykü anlatıcısını, hikâye boyunca bir günden başlayıp beş altı güne kadar çıkan aralıklarla karşılaştırır ve Fiyke'nin babasının gözü hakkında okuyucuya bilgi verir. En son karşılaşma ise iki – iki buçuk hafta sonra gerçekleşir.

Öyküde Mekân

Daha öncede belirttiğimiz gibi Sabahattin Ali, öyküye uzunca bir doğa tasviri yaparak başlar. Doğa tasvirleri yaparken Mustafa ve Aliye'nin yaşadığı arazinin yaşam koşullarının ne kadar zor olduğunu şöyle anlatır :

“Ayaklarımın altında ve iki yanımda dallar hışırtılar çıkararak kırılıyor, dikenler eteğimden çekiyor, çalılar yüzümü tırmalıyor, fakat hiçbir şey beni yolumdan alıkoyamıyordu. Bir saat kadar sonra zeytin fidanlarının bulunduğu kazılmış yere çıktığım zaman ellerim kanamış, yüzüm sıyrılmış, her tarafım tere gömülmüştü...Yüzümden çıkan duman, gözülüğümün camlarını buğulandırdığı için bir şey görmüyorum, iri tezekli toprakta tökezleyerek yürüyordum.” (Ali,2016:102)

Mustafa ve Aliye'nin yaşadığı dağlık alandaki evlerinin kasabaya olan uzaklığı öykünün olay örgüsüne tesir edecek nitelikte vurgulanmaktadır. Mustafa'nın, Aliye'yi sıtması tutunca dağlık alandan kasabaya sırtında taşıyarak götürmesi üç saatini almaktadır. Öykü boyunca

evlerinin kasabaya olan ulaşımının ne kadar güç olduğu sık sık vurgulanmaktadır.“ (...) *Ayağına düştüm, üç saatlik yolda otururuz, yangın olunca yattığı yerden başını doğrultamıyor, buraya nasıl gelir?*”

Sefariş' te ise yazar “*Mahallenin geniş sokağının dönemecinde üç beş fayton her zaman vardır.*” diyerek mekân anlatım cümlesiyle öyküye giriş yapar. Genel olarak öyküde yer tasvirlerine yer verilmediğini gözlemlemekteyiz. Yazar, öykünün başkahramanı olan Fiyke'nin yaşadığı yere bile çok sade ve kısa bir anlatımla şöyle yer verir: “(...) *Bizim evi siz hiç görmediniz. On yıldan beri derme çatma bir yerde yaşıyoruz.*” Öyküde yazarın sıklıkla mekân tasvirlerine yer vermeme sebebinin, ana konuyu gölgeleme kaygısı taşıdığına bir göstergesi olduğu kanısındayız.

Sonuç

Farklı zamanlarda ve coğrafyalarda kaleme alınan her iki öyküde de belirlediğimiz anlatım benzerlikleri ve farklılıkları, köy yaşamının bilinen gerçek dünyasının hem Türk toplumunda hem de Pakistan- Hint toplumunda nasıl olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki yazarın da toplumcu- gerçekçi dünya görüşünde olmaları eserlerinin anlatı özelliklerini yakınlaştırmıştır.

Her iki öyküde de anlatı kişilerinin içinde buldukları durum, öykülerin ana temasını oluşturmaktadır. Toprak ağalarını saymazsak, yoksulluk o dönemlerde köylünün değişmez kaderidir. Doktorlar ve giderek halktan uzaklaşan aydın kesimin köylüye karşı nasıl ön yargılı davrandığı ve onları küçümsediği her iki öyküde de açıkça işlenmiştir. Köylü halkın çektiği tüm sıkıntıların çok sade ve akıcı bir dille yazıldığı bu değerli iki eser, hem Türk edebiyatına hem de Urdu edebiyatına kazandırılmıştır.

KAYNAKÇA

Ali, S. (Eylül- 2016). *Yeni Dünya*. İstanbul : YKY Yayınları, 101-109

Aydoğan, B. (2014) . “*Sabahattin Ali'nin Yaşamı ve Yapıtlarına Genel Bir Bakış*” Çukurava Üniversitesi, Prof. Dr. Mehmet Özmen Armağanı, Adana , 61-94

Aytaç, G. (2013). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Say.

Bezirci, A. (2007). *Sabahattin Ali: Yaşamı, kişiliği, sanatı, hikayeleri, romanları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

Durgun, R. (2014). Ahmed Nedim Kasimi'nin Hikayelerinde Sosyal Sorunların Yansımaları (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eşref, A.B ; Soydan C. (2012) “ *Urdu – Türkçe Türkçe – Urdu Sözlük*” , İstanbul : Türk Dil Kurumu Yayınları

- Hasdedeoğlu, M.O. (Eylül- 2008) Toplumcu Gerçekçilik ve Sabahattin Ali'nin Hikaye Kişileri. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaca, A.(1993) "*Sabahattin Ali'nin Öykülerinde Toplumsal Konular*". Ankara Üniversitesi DTCTF Türkoloji Dergisi, XI, 1, 221-231
- Kasimi, A.N. (2008) "*Kapās ka Phūl*" Sang-e Meel Publications, 44- 50
- Kişmir, A. (2015) *Urdu Edebiyatında İlerici Hareket : Şairlerin Özgürlük Çağrısı* . Ankara : Nüşa Şarkiyat Araştırmaları Dergisi Cilt XV, Sayı 40, 219 -233
- Özcan, A. B. (2012). *Doğu Kültüründe Anlatı Geleneđi: Urdu Nesri*. Ankara: Hdy.
- Özcan, A.B. (2004). "*Pencap'ın Edebiyattaki Şiirsel Sesi: Ahmed Nedim Kasimi*". Littera, 73-82
- Soydan C. (2005) *Ölüme İlişkin Bir Yazı Pakistan – Hint Edebiyatından Öyküler*. İmge Kitapevi, 55-61
- Timuçin, A. (2011). *Öykü ve Romanlarıyla Sabahattin Ali*. İstanbul: Bulut
- Uyguner, M. (1992). *Sabahattin Ali Yaşamı Sanatı Yapıtlarından Seçmeler*,Ankara: Bilgi Yayınevi

